

УДК 37.041:005.336.2]:[37.011.3-051:78]
DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2025.99.4>

Лю Шаньнань

аспірантка кафедри педагогіки
Державного закладу «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито зміст і структуру іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва в контексті трансформаційних змін у системі вищої освіти, зумовлених глобалізаційними процесами та інтернаціоналізацією освітнього простору. Обґрунтовано актуальність іншомовної підготовки як необхідної складової професійного розвитку фахівця мистецької сфери в умовах розширення міжнародної мобільності, участі в творчих проєктах і використання інноваційних комунікативних платформ. Проведено аналіз сучасних наукових підходів до визначення критеріїв оцінювання сформованості іншомовної професійної компетентності та окреслено основні методологічні підходи – системний, діяльнісний і соціокультурний. Визначено вісім критеріїв оцінювання: мотиваційний, когнітивний, комунікативний, практичний, діяльнісний, особистісний, соціокультурний і рефлексивний. Сформульовано чотири рівні сформованості компетентності – творчий, достатній, середній та низький – які відображають глибину знань, мовленнєві й комунікативні вміння, міжкультурну адаптивність, здатність до самоаналізу й професійного зростання. Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність запропонованої критеріальної моделі, що дає змогу системно оцінювати рівень підготовки здобувачів мистецьких спеціальностей у ЗВО та виявляти напрями її вдосконалення. Отримані висновки мають практичне значення для модернізації змісту освітніх програм, впровадження міждисциплінарного підходу в іншомовній підготовці та забезпечення конкурентоспроможності фахівців у міжнародному професійному середовищі.

Ключові слова: іншомовна професійна компетентність, музична освіта, критерії, рівні, міжкультурна комунікація, інтернаціоналізація, професійна підготовка, освітній простір.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні та світі позначений глибокими трансформаціями, зумовленими процесами глобалізації, інтернаціоналізації та цифровізації. Посилення інтеграції у світовий освітній простір вимагає перегляду змісту, форм і результатів професійної підготовки в закладах вищої освіти, особливо в галузі мистецтва. Музична освіта, яка традиційно спиралася на національні виконавські школи, нині переорієнтовується на міжкультурні стандарти, мобільність, академічну відкритість і багатомовне професійне спілкування. З огляду на це, формування іншомовної професійної компетентності стає ключовою умовою конкурентоспроможності випускників мистецьких спеціальностей на глобальному ринку праці.

Трансформація вищої музичної освіти передбачає адаптацію до європейських освітніх стандартів (зокрема, в межах Болонського процесу) та розширення змісту освітніх програм через міжнародний компонент, залучення іноземних музичних практик, впровадження інноваційних технологій комунікації та створення можливостей для академічної мобільності. Це висуває нові вимоги до професійної підготовки майбутніх музикантів – вони мають не лише досконало володіти інстру-

ментом чи вокальною технікою, а й бути здатними до ефективної міжкультурної комунікації, брати участь у міжнародних творчих проєктах, викладати та презентувати мистецький продукт в умовах іншомовної комунікації.

Однак, попри окреслену потребу, на практиці існує низка проблем, що перешкоджають повноцінному впровадженню інтернаціоналізованих підходів у мистецькі освітні програми. Ідеться про недостатній рівень міждисциплінарної інтеграції (поєднання лінгвістичної, музичної та педагогічної складових), обмежений доступ до освітніх ресурсів іноземною мовою, несистемний підхід до іншомовної підготовки викладачів і студентів, а також відсутність чітко визначених критеріїв та рівнів сформованості іншомовної професійної компетентності в майбутніх фахівців музичного мистецтва.

Отже, трансформація вищої музичної освіти зумовлює нагальну потребу науково обґрунтувати структуру, критерії та рівні іншомовної професійної компетентності. Це забезпечить не лише якісну професійну підготовку, а й відповідність випускників вимогам сучасного глобалізованого мистецького середовища. Подальші дослідження цього питання матимуть важливе значення для

оновлення освітніх / освітньо-професійних програм, вдосконалення навчальних технологій і підвищення ефективності професійної діяльності фахівців музичного мистецтва на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика вдосконалення професійної підготовки фахівця традиційно посідала центральне місце в професійній педагогіці. Кожен історичний період формує власну стратегію розвитку, що відповідає пріоритетам освітньої сфери та соціально-економічним потребам часу. У першій чверті XXI століття, з огляду на процеси глобалізації та інтернаціоналізації, особлива увага приділяється тим освітнім послугам закладів вищої освіти, які сприяють формуванню конкурентоздатного фахівця. Відтак професійна підготовка майбутніх фахівців у системі вищої освіти постає як комплексний багатокомпонентний процес, що поєднує когнітивні, діяльнісні, особистісні та комунікативні аспекти.

Особливості професійної підготовки фахівців у системі вищої освіти з урахуванням компетентнісного підходу висвітлено в наукових працях О. Глузмана, С. Гончаренка, О. Коберника, В. Козакова, В. Нагаєва, Н. Ничкало, В. Панченка, В. Семиченко, С. Сисоєвої та ін. Проблема професійного становлення майбутнього фахівця з позицій філософії освіти досліджували В. Андрущенко, Г. Васянович, Б. Гершунський, І. Зязюн, М. Кісіль, В. Кремень, В. Луговий, П. Саух та ін. Значну увагу в науковому дискурсі останніх десятиліть приділено дослідженню загальних засад професійної підготовки в умовах трансформації освітньої політики (В. Бондар, Н. Ничкало, С. Сисоєва). Дослідженню змісту, методів, засобів та педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва присвячені праці В. Бондаря, О. Будник, С. Власенко, М. Дарманського, О. Кіліченко, С. Мартиненка, С. Скворцової, Л. Хомич, І. Шапошнікової та інших. Процес професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва в умовах університету представлено у дослідженнях М. Бойченко та М. Акалович [1, с. 21–26], М. Савчин [2, с. 27–34], Н. Кічук, Ж. Сироткіна та ін. [3, с. 15–25], О. Умрихіна [4, с. 156–162] та ін. Зарубіжний досвід професійної підготовки у галузі мистецької освіти висвітлюється в наукових працях Н. Абашкіної, С. Бобракова, Т. Гордієнко, Ю. Кіщенко, Н. Мукан, Н. Попович, А. Соколової, Т. Харченко та ін.

Відзначимо, що у сфері мистецької освіти зростає зацікавленість у дослідженні феномену іншомовної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва як чинника формування іншомовної професійної компетентності. Іншомовну підготовку в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти розглянуто у публікаціях М. Галицької

[5], Р. Гришкової [6], О. Нітенко [7], Н. Рубель [8, с. 282–288], О. Тинкалюк [9; 10], О. Хоменко [11, с. 172–175] та ін. Дослідники зазначають, що ефективна іншомовна підготовка має ґрунтуватися на принципах професійної спрямованості, автентичності змісту, комунікативної активності та мотиваційної підтримки. Наукові праці Г. Бондар [12, с. 109–112], В. Федоришина [13], Цао Хе [14] досліджують специфіку підготовки фахівців музичного мистецтва, наголошуючи на важливості впровадження в освітній процес компонентів іншомовної комунікації, адаптованих до особливостей музичної діяльності. Водночас у наукових розвідках Юй Хенюань, Н. Кьон, О. Мамікіної [15, с. 174–187] підкреслюється, що сучасний музикант дедалі частіше виступає не лише як виконавець, а й як викладач, комунікатор і менеджер творчих проєктів – що зумовлює необхідність володіння професійною іншомовною лексикою, навичками публічного мовлення та міжкультурної взаємодії.

Аналіз науково-методологічної бази та емпіричних досліджень свідчить, що іншомовна підготовка у системі вищої освіти трансформувалася з допоміжного елемента у фундаментальний структуротвірний компонент професійної освіти. Результатом її ефективного впровадження є формування іншомовної професійної компетентності як інтегративного особистісно-професійного утворення, яке охоплює не лише лінгвістичні знання та мовленнєві навички, а й комплекс професійно-комунікативних здібностей, соціокультурних компетенцій та здатність репрезентувати професійну ідентичність у багатомовному просторі. Водночас, незважаючи на значний науковий доробок у галузі іншомовної професійної підготовки фахівців музичного мистецтва, недостатньо дослідженими залишаються питання визначення та систематизації критеріїв оцінювання їхньої іншомовної професійної компетентності. Зокрема, потребують уточнення показники та рівні сформованості цієї компетентності з урахуванням специфіки музичної діяльності та сучасних вимог до багатомовної комунікації у професійному середовищі. Саме тому подальше дослідження питання визначення критеріїв та рівнів іншомовної професійної компетентності фахівців музичного мистецтва в умовах трансформації вищої освіти набуває особливої значущості

Мета статті: обґрунтування теоретико-практичних засад впровадження критеріїв та рівнів сформованості іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва в умовах трансформації вищої музичної освіти, що зумовлена процесами інтернаціоналізації та оновлення змісту їхньої професійної підготовки. Досягнення цієї мети передбачає виконання таких **завдань**: 1) визначити зміст поняття

іншомовна професійна компетентність майбутнього фахівця музичного мистецтва відносно глобалізованого освітньо-культурного простору; 2) проаналізувати стан розробленості критеріального підходу до оцінювання ефективності іншомовної підготовки майбутніх фахівців у закладі вищої освіти; 3) сформулювати систему критеріїв для оцінювання рівнів іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва; 4) виокремити та охарактеризувати рівні сформованості іншомовної професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інтернаціоналізація вищої освіти є потужним каталізатором модернізації освітнього процесу та істотно впливає на формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Це зумовлено низкою об'єктивних чинників. По-перше, вона створює інноваційне освітнє середовище, яке стимулює розвиток професійних компетенцій через взаємодію з міжнародною академічною спільнотою. По-друге, інтернаціоналізація розширює професійний світогляд здобувачів освіти через їхнє залучення до глобального освітнього дискурсу. По-третє, вона відкриває доступ до передових освітніх практик і методологій навчання, що суттєво збагачує педагогічний інструментарій.

У сфері музичної освіти цей процес створює сприятливі умови для багатовекторного міжкультурного обміну, що виявляється у взаємозбагаченні національних виконавських традицій і методик викладання. Відповідно, іншомовна підготовка набуває особливого значення, перетворюючись із допоміжного компонента освітнього процесу на необхідну умову професійної реалізації музикантів у глобальному освітньому просторі. Ця трансформація зумовлена кількома ключовими факторами: активізацією міжнародної академічної мобільності, розширенням можливостей міжкультурної комунікації та підвищенням вимог до професійної компетентності фахівців музичного мистецтва на міжнародному ринку праці. Знання іноземних мов стає необхідним інструментом доступу до світових освітніх ресурсів, наукових публікацій і методичних матеріалів у галузі музичного мистецтва, що суттєво сприяє професійному розвитку та вдосконаленню педагогічної майстерності майбутніх фахівців.

За таких умов інтернаціоналізація вищої освіти постає не лише як глобальна тенденція трансформації сучасного освітнього простору, а й як потужний каталізатор якісних змін у професійній підготовці майбутніх фахівців музичного мистецтва. Важливим аспектом цього процесу є його вплив на формування іншомовної професійної компетентності, що створює підґрунтя для ефективної міжкультурної комунікації та професійного зростання фахівців у міжнародному контексті.

На підставі проведеного аналізу наукових джерел визначаємо, що *іншомовна професійна компетентність* – це комплексна характеристика фахівця, що поєднує такі складові: мовні знання (граматика, фонетика, стилістика іноземної мови); комунікативні вміння (ефективне усне та письмове спілкування у професійному середовищі); професійно-мовленнєві навички (володіння фаховою термінологією та особливостями професійного спілкування); міжкультурну обізнаність (розуміння культурних норм та традицій у міжнародному професійному просторі).

Критерій у науково-педагогічній літературі розглядається як засіб оцінювання та вимірювання складних педагогічних об'єктів – ознака для класифікації та підстава для вибору варіанта рішення [16]. Під критерієм оцінювання також розуміють узагальнені характеристики успішності діяльності чи властивостей об'єкта [17, с. 217–225]. Розглянемо кілька прикладів критеріально-показникових систем оцінювання ефективності іншомовної підготовки майбутніх фахівців у закладі вищої освіти. О. Тинкалюк, досліджуючи готовність майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування, визначила чотири критерії: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-комунікативний, інтерактивно-комунікативний та регулятивно-комунікативний [10, с. 27–39]. М. Галицька обґрунтувала критерії на основі структурних компонентів готовності: сформованість позитивної мотивації; рівень оволодіння змістом іншомовного спілкування; сформованість умінь і навичок адекватної мовленнєвої поведінки; сформованість умінь самостійно оцінювати власну комунікативну поведінку [5]. І. Горбуліч у дослідженні готовності майбутніх фахівців до ділового спілкування виділила мотиваційно-ціннісний, когнітивно-змістовий, практично-діяльнісний та індивідуально-особистісний критерії, які відображають структуру ділового спілкування [18]. О. Можаровська використала схожий підхід, визначивши мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний і діяльнісно-практичний критерії професійно орієнтованого іншомовного спілкування [19]. І. Бабій виділяє когнітивно-нормативний, професійно-термінологічний, комунікативний і ціннісно-мотиваційний критерії [20, с. 83–88]. На підставі здійсненого аналізу стверджуємо, що науковці застосовують три основні методологічні підходи до оцінювання результатів іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців: системний, діяльнісний і соціокультурний. Критерії та показники формуються відповідно до специфіки кожного підходу: системний підхід враховує структуру очікуваного результату (готовність або компетентність); діяльнісний підхід зосереджується на процесі вивчення іноземної мови (аудіювання, говоріння, слухання, читання); соціокультурний підхід орієнтується на цілі перетворювальної педагогічної діяльності.

Поділяємо думку О. Хоменко щодо надмірного звуження поняття *іншомовна підготовка* в літературі через його ототожнення лише з процесом вивчення іноземних мов або іншомовної освіти [11, с. 172–175]. Таке звуження призводить до нехтування важливими потребами міждисциплінарності, практичності, особистісної та професійної самореалізації майбутніх фахівців. Сучасний стан системи професійної освіти в Україні потребує узгодження іншомовної підготовки з актуальними соціально-економічними та культурно-глобалізаційними процесами, які вимагають реалізації компетентісної, практичної та культурологічної складових освіти. Саме тому для визначення критеріїв та рівнів іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва ми, слідом за К. Павелків [21; 22], обрали міждисциплінарний, практико- та компетентісно-орієнтовані підходи, які ґрунтуються на особистісних і професійних потребах здобувачів вищої освіти (див. табл. 1).

Спроектована система критеріїв дає змогу обґрунтувати рівні іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва в умовах освітнього простору сучасного закладу вищої освіти: творчий, середній, достатній, незадовільний.

1. Високий (творчий) рівень:

- свідомо стійка вмотивованість до оволодіння майбутньою професією музиканта, до вивчення іноземної мови для участі в міжнародних мистецьких проєктах; спрямованість на саморозвиток і самореалізацію в музично-педагогічній діяльності; яскраво виражені музично-творчі, пізнавальні та комунікативні інтереси; прагнення до пізнання світової музичної культури і міжнародної мистецької активності (*мотиваційний критерій*);

- виявлені комунікативні та організаторські здібності в контексті музичної діяльності, що проявляються у вмінні будувати конструктивну взаємодію для вирішення професійних завдань у сфері музичного мистецтва; наявність свідомої власної траєкторії професійного розвитку як музиканта (*практичний і комунікативний критерій*);

- творче ставлення до іншомовних комунікацій у музичній діяльності, здатність застосовувати іноземну мову для вирішення міждисциплінарних завдань у сфері музичного мистецтва; застосування ІКТ та іншомовних комунікацій для особистої та професійної реалізації в міжнародному мистецькому просторі (*діяльнісний критерій*);

- високий рівень володіння іноземною мовою в контексті музичного мистецтва, глибокі знання про музичну термінологію та професійне мовлення; володіння фаховими знаннями про сучасні європейські досягнення в музичній освіті; вміння застосовувати знання на практиці в міжнародному мистецькому середовищі (*когнітивний критерій*);

- високий рівень соціальної та міжкультурної толерантності в контексті світового музичного мистецтва, здатність до комунікації в різних мистецьких та педагогічних ситуаціях; гнучкість музичного мислення та адаптивність; переважання цінностей музичного мистецтва та міжкультурного діалогу (*соціокультурний і особистісний критерій*);

- адекватність самооцінки рівня власної іншомовної компетентності в контексті музично-педагогічної діяльності, її сильних і слабких сторін; наявність системи свідомих досяжних цілей професійного розвитку в міжнародному мистецькому просторі та особистої самореалізації як музиканта-педагога, а також механізмів і ресурсів для їх досягнення (*рефлексивний критерій*).

2. Достатній (продуктивний) рівень:

- переважання свідомих мотивів оволодіння майбутньою професією та вивчення іноземної мови; виявлена спрямованість на саморозвиток і самореалізацію в музичній діяльності, яка може регулюватися зовнішньо та залежати від ситуації; музично-творчі, пізнавальні та комунікативні інтереси проявляються ситуативно; участь у міжнародних мистецьких проєктах та навчальна активність ситуативні або шаблонні (*мотиваційний критерій*);

- комунікативні та організаторські здібності в контексті музичної діяльності проявляються ситуативно, є залежними від оточення та умов навчальної/професійної ситуації; траєкторія професійного розвитку не обґрунтована наявністю ресурсів для її забезпечення (*практичний і комунікативний критерій*);

- ставлення до іншомовних комунікацій у професійній діяльності характеризується наявними інтересами та пошуком можливостей застосування іноземної мови; для розв'язання навчальних/професійних завдань у сфері музичного мистецтва ІКТ й іншомовні комунікації застосовуються безсистемно (*діяльнісний критерій*);

- високий або середній рівень володіння іноземною мовою в контексті музичного мистецтва; знання музичної термінології та культури країни, мова якої вивчається, обмежуються змістом навчальної програми; фахові знання про сучасні міжнародні досягнення в музичній освіті не є ґрунтовними; може спостерігатися відсутність умінь застосовувати знання на практиці в міжнародному мистецькому середовищі (*когнітивний критерій*);

- високий або середній рівень соціальної та міжкультурної толерантності в контексті світового музичного мистецтва, наявність інтересу до комунікації в різних мистецьких ситуаціях; адаптивність; наявність цінностей музичного мистецтва та міжкультурного діалогу (*соціокультурний та особистісний критерій*);

- самооцінка рівня власної іншомовної компетентності в контексті музичної діяльності характе-

Таблиця 1

Критерії іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва в інтернаціоналізованому освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти

Потреба здобувача вищої освіти	Ресурс закладу вищої освіти	Критерій реалізації
Сформована професійна компетентність	Професійна підготовка: аудиторне навчання, практика, самостійна робота	Діяльнісний: фахові компетентності з іншомовної підготовки у музичному мистецтві: здатність вивчати та застосовувати світовий досвід музичної педагогіки; комунікувати з міжнародною мистецькою спільнотою; використовувати ІКТ у педагогічній діяльності; проводити майстер-класи іноземною мовою; презентувати власні досягнення на міжнародному рівні. Когнітивний: відображає рівень фахових знань з музичного мистецтва (іншомовна термінологія, зарубіжні методики, міжнародні освітні системи), володіння іноземною мовою для професійної комунікації, знання музичних традицій різних культур та розуміння взаємозв'язку між мовою, культурою і музичним мистецтвом.
Сформована іншомовна професійна компетентність	Іншомовна професійна підготовка: спеціалізовані курси іноземної мови, іншомовне середовище професійного спілкування, участь у міжнародних проектах та стажуваннях та ін.	Діяльнісний: застосування іноземної мови у професійній діяльності (проведення занять, майстер-класів), використання іншомовних матеріалів (ноти, література, медіа), спілкування на міжнародних мистецьких заходах та презентація власних досягнень. Когнітивний: знання методик (у тому числі і закордонних) викладання музичних дисциплін, володіння професійною термінологією іноземною мовою, розуміння особливостей організації навчального процесу в міжнародному освітньому просторі.
Соціальна інтеграція через міжнародне співробітництво у сфері музичного мистецтва	Комунікація іноземною мовою: творчі колаборації, участь у міжнародних музичних заходах; взаємодія з представниками різних музичних шкіл та культур; спілкування в міжнародному мистецькому середовищі	Комунікативний: відображає рівень загальних і професійних комунікативних здібностей у сфері музичного мистецтва, вміння вести діалогічне й монологічне мовлення під час проведення занять, майстер-класів тощо, здатність до конструктивної взаємодії на міжнародних мистецьких заходах, вміння презентувати власні мистецькі досягнення на міжнародному рівні. Соціокультурний: характеризує міжкультурну толерантність фахівця, здатність взаємодіяти з представниками різних культур, розуміння мистецьких шкіл та традицій, вміння адаптуватися в міжнародному середовищі, готовність до участі в міжнародних проектах та розуміння культурного контексту музики різних народів.
Реалізованість	Особистісна та професійна самореалізація через неформальне навчання, виховну / соціально-гуманітарну роботу	Особистісний: відображає професійно-значущі риси майбутнього фахівця музичного мистецтва – здатність до саморозвитку через вдосконалення виконавської майстерності та педагогічних навичок, побудову індивідуальної траєкторії розвитку, популяризацію національної музичної культури, відкритість до міжкультурного діалогу, естетичне сприйняття, креативність та емпатію. Рефлексивний: характеризує здатність до об'єктивної самооцінки рівня іншомовної та професійної компетентності, критичного аналізу власної майстерності, виявлення сильних і слабких сторін у викладанні музичних дисциплін іноземною мовою, самовдосконалення через участь у міжнародних заходах, сприйняття конструктивної критики та планування стратегій професійного розвитку.
Соціальний статус, у тому числі і через міжнародну професійну мобільність	Міжнародні професійні практики / стажування	Мотиваційний: свідомість і глибина мотивації щодо іншомовної фахової підготовки у музичному мистецтві, спрямованість на саморозвиток через участь у міжнародних заходах, зацікавленість у міжкультурній взаємодії, прагнення до вдосконалення іншомовної компетентності та вивчення світового досвіду. Практичний: здатність до професійної взаємодії в міжнародному середовищі, використання іноземної мови для кар'єрного зростання, застосування фахових знань у міжнародних проектах та конкурсах, планування розвитку через участь у фестивалях і конференціях, створення освітніх програм та розвиток зв'язків із закордонними закладами.

ризується невпевненістю та сумнівами, зумовленими відсутністю аналізу сильних і слабких сторін; цілі професійного розвитку в міжнародному мистецькому просторі та особистої самореалізації як музиканта-педагога почасти не обґрунтовані механізмами й ресурсами для їх досягнення (*рефлексивний критерій*).

3. Середній (репродуктивний) рівень:

- переважання зовнішніх і статусних мотивів щодо оволодіння майбутньою професією та вивчення іноземної мови; відсутність особистої спрямованості на розвиток і реалізацію в музичній діяльності; музично-творчі, пізнавальні та комунікативні інтереси слабо виражені, участь у міжнародних мистецьких проєктах вимагає зовнішнього стимулювання (*мотиваційний критерій*);

- середній або низький рівень комунікативних здібностей у контексті музичної діяльності, невміння будувати конструктивну взаємодію для вирішення професійних завдань у міжнародному мистецькому середовищі; відсутність свідомої власної траєкторії професійного розвитку (*практичний і комунікативний критерій*);

- негативне ставлення до іншомовних комунікацій у музичній діяльності, невміння застосовувати іноземну мову для вирішення міждисциплінарних завдань у сфері музичного мистецтва (*діяльнісний критерій*);

- низький рівень володіння іноземною мовою в контексті музичного мистецтва, поверхневі знання музичної термінології та культури країни, мова якої вивчається; фахові знання про сучасні міжнародні досягнення в музичній освіті неглибокі й несистемні; невміння застосовувати знання на практиці в міжнародному мистецькому середовищі (*когнітивний критерій*);

- середній або низький рівень соціальної та міжкультурної толерантності в контексті світового музичного мистецтва, здатність до комунікації в різних мистецьких та педагогічних ситуаціях є вимушеною та регулюється ззовні; адаптивність залежить від особистих інтересів; недостатня вираженість цінностей музичного мистецтва та міжкультурного діалогу (*соціокультурний і особистісний критерій*);

- самооцінка рівня власної іншомовної компетентності в контексті музичної діяльності відсутня; цілі подальшого професійного розвитку в міжнародному мистецькому просторі та особистої самореалізації не визначені, механізми й ресурси для їх досягнення не окреслені (*рефлексивний критерій*).

4. Низький (елементарний) рівень:

- відсутність мотивації до оволодіння професією, невмотивоване ставлення до фахового розвитку та набуття професійної компетентності в галузі музичного мистецтва; відсутність інтересів до пізнання музичних культур різних країн,

вивчення іноземних мов для міжнародної мистецької діяльності, участі в міжнародних музичних проєктах; комунікативні інтереси в контексті музичної діяльності ситуативні й зовнішні (*мотиваційний критерій*);

- комунікативні уміння та здібності в музичній діяльності проявляються ситуативно, не використовуються для вирішення навчальних і професійних завдань у сфері музичного мистецтва; професійне спілкування характеризується бідністю музичної термінології, відсутністю чітких уявлень про розвиток у музичній професії (*практичний і комунікативний критерій*);

- низький рівень володіння іноземною мовою в контексті музичного мистецтва, відсутність системних знань про музичну культуру країни, мова якої вивчається; слабе володіння фаховими знаннями в галузі музичної педагогіки; невміння застосовувати сучасні інформаційні технології для вивчення світового музичного досвіду; відсутність спрямованості на вивчення мови як засобу для професійного розвитку в міжнародному мистецькому просторі (*когнітивний і діяльнісний критерій*);

- середній або низький рівень соціальної та міжкультурної толерантності, невміння будувати конструктивну взаємодію в різних мистецьких ситуаціях; спостерігається комунікативна дезадаптивність у міжнародному мистецькому середовищі; нерозуміння цінності міжкультурного діалогу в музичному мистецтві (*соціокультурний і особистісний критерій*);

- неадекватність самооцінки рівня власної іншомовної професійної компетентності, відсутність інтересу до виявлення й аналізу власних сильних і слабких сторін в іншомовній підготовці для міжнародної професійної діяльності; відсутність досяжних цілей професійного розвитку та особистої самореалізації в міжнародному мистецькому просторі (*рефлексивний критерій*).

Зауважимо, що виділення окремих критеріїв є умовним, оскільки певна якість може бути притаманна різним рівням іншомовної компетентності або відповідати кільком критеріям її вимірювання. Однак системне цілеспрямоване застосування критеріїв та рівнів уможливорює оцінювання сформованості іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва в умовах університету. Отже, мету і завдання статті виконано.

Висновки і перспективи подальших досліджень. На основі здійсненого аналізу визначено критерії та рівні іншомовної професійної компетентності фахівців музичного мистецтва. Виокремлено основні критерії: мотиваційний (характеризує спрямованість та інтерес до професійного розвитку в міжнародному контексті), комунікативний (відображає здатність до профе-

сійного спілкування іноземною мовою), практичний (демонструє вміння застосовувати знання на практиці), когнітивний (визначає рівень володіння професійною термінологією та знаннями), діяльнісний (характеризує активність у професійному середовищі), особистісний (відображає індивідуальні якості фахівця), соціокультурний (демонструє здатність до міжкультурної взаємодії) та рефлексивний (характеризує здатність до самооцінки та професійного розвитку). Означені критерії, виступаючи комплексним інструментарієм оцінювання, забезпечують системну міждисциплінарність процесу професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва, його методологічну цілісність та відповідність актуальним соціально-економічним умовам і викликам глобалізованого освітнього простору.

Охарактеризовано чотири рівні сформованості іншомовної професійної компетентності: творчий (високий), достатній (конструктивний), середній (репродуктивний) та низький (елементарний). Творчий рівень характеризується високою мотивацією, системними знаннями, активною професійною позицією та розвиненими комунікативними навичками. Достатній рівень відзначається стійким інтересом до професії, але недостатньою систематичністю знань. Середній рівень демонструє ситуативний інтерес та фрагментарні знання, а низький – характеризується відсутністю мотивації та системних знань.

Визначені критерії та рівні створюють цілісну систему оцінювання іншомовної професійної компетентності фахівців музичного мистецтва, що дозволяє ефективно моніторити процес професійної підготовки та визначати напрями його вдосконалення в умовах трансформації вищої музичної освіти.

У подальших дослідженнях доцільною вважаємо розробку й апробацію діагностичних інструментів, що базуються на запропонованих критеріях, враховуючи специфіку окремих музичних спеціалізацій (вокал, інструментальне виконавство, диригування, композиторська діяльність тощо). Окрему увагу необхідно приділити інтеграції іншомовної підготовки до змісту фахових дисциплін, пошуку ефективних освітніх технологій (зокрема міжкультурного проектного навчання, CLIL-підходу, цифрових мовних платформ), а також розробці змістово-структурних моделей освітніх програм, спрямованих на інтернаціоналізацію професійного середовища музикантів.

З огляду на динамічні трансформації вищої музичної освіти в умовах глобалізації, перспективним вбачаємо вивчення впливу академічної мобільності, участі в міжнародних мистецьких проєктах та цифрової взаємодії у віртуальних багатомовних просторах на формування іншомовної професійної компетентності. Подальший роз-

виток цього напряму сприятиме вдосконаленню національної системи підготовки фахівців мистецької галузі відповідно до європейських і світових стандартів.

Список використаної літератури:

1. Бойченко М.А., Акалович М.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва в Україні та Австрії: порівняльний аспект. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2023. Вип. 2 (3). С. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.24195/artstudies.2023-2.4>.
2. Савчин М.М. Досвід професійної підготовки майбутніх музикантів у закладах музичної освіти Західної України. *Науковий вісник Інституту мистецтв*. 2017. № 1. С. 27–34. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/2523/1/Досвід_професійної_підготовки_майбутніх_музикантів_у_закладах_музичної_освіти_західної_україни.pdf.
3. Професійна підготовка фахівців мистецько-педагогічного профілю: теорія і практика: [колективна монографія]. Ізмаїл: ІДГУ, 2022. 225 с.
4. Умрихіна О. Сучасні тенденції професійної підготовки фахівців музичного мистецтва в умовах європейської освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2019. Вип. 2. С. 156–162. DOI: 10.31499/2706-6258.2.2019.178477.
5. Галицька М.М. Формування у студентів вищих навчальних закладів сфери туризму готовності до іншомовного спілкування: [автореф. дис. ... канд. пед. наук]: 13.00.04 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. К., 2007. 20 с.
6. Гришкова Р.О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 427 с.
7. Нітенко О.В. Іншомовна підготовка фахівців права в трицикловій системі вищої освіти: європейський досвід: [дис. ... докт. пед. Наук]: 13.00.004 / Національна академія педагогічних наук України, Інститут вищої освіти. К., 2015. 446 с.
8. Рубель Н.В. Іншомовна професійна підготовка майбутніх екологів у системі екологічної освіти України. *Вісник ЛДУ БЖД*. 2013. № 8. С. 282–288. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnuk/article/view/653>.
9. Тинкалюк О.В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування: [автореф. дис. ... канд. пед. Наук]: 13.00.04. Тернопіль, 2014. 20 с.
10. Тинкалюк О.В. Модель формування готовності майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування. *Вісник Львівського*

- університету. 2013. Вип. 29. С. 27–39. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/periodic/visnyk/29/03_tynkalyuk.pdf.
11. Хоменко О.В. Концептуальні засади іншомовної підготовки в умовах глобалізованого інформаційного суспільства. *Вісник*. 2017. № 148. С. 172–175.
 12. Бондар Г.О. Зміст іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей у ЗВО з позиції акмеології. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 55. Том 1. 2023. С. 109–112. DOI: <https://doi.org/10.32782/26636085/2023/55.1.21>.
 13. Федоришин В. Теорія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики на акмеологічних засадах: [автореф. дис. ... док. пед. наук : 13.00.02]. Київ, 2014. 46 с.
 14. Цао Хе. Вокальна спадщина Шан Деї: синтез національних та європейських традицій: [дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 «Музичне мистецтво»]. Суми, 2019. 211 с.
 15. Юй Хенюань, Кьон Н., Мамікіна О. Інтернаціоналізація як концептуальний базис музичної освіти іноземних студентів у педагогічних університетах України: [колективна монографія «Сучасні аспекти науки»]. Київ; Братислава. 2021. С. 174–187. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/monography-5-2021.pdf>
 16. Педагогічний словник / редкол.: М.Д. Ярмаченко, І.А. Зязюн, В.М. Мадзігон, Н.Г. Ничкало, О.Я. Савченко, О.В. Сухомлинська та ін. К.: Педагогічна думка, 2000. 516 с.
 17. Мазін В.М. Критерії та показники сформованості культури самореалізації педагога. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки*. 2007. Вип. 41. С. 217–225.
 18. Горбуліч І.О. Підготовка майбутніх фахівців з маркетингу до ділового спілкування засобами професійно-орієнтованої технології: [дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04]. Старобільськ, 2016. 292 с.
 19. Можаровська О.Е. Формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців у коледжах технічного профілю: [дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04]. Вінниця, 2016. 278 с.
 20. Бабій І.В. До питання про критерії, показники та рівні сформованості професійного мовлення у майбутніх фахівців сфери обслуговування. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: [зб. наук. праць]. 2014. Вип. 39. С. 83–88.
 21. Павелків К.М. Рівні іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. *International Journal of Innovative Technologies in Social Sciences*. 2019. № 8 (20). Р. 16–20. DOI: 10.31435/rsglobal_ijitss/30112019/6820.
 22. Павелків К.М. Методична система іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. *Modern engineering and innovative technologies*. 2019. № 10. Part 3. р 19–27.

Liu Shannan. Criteria and Levels of Foreign Language Professional Competence of Musical Art Professionals in the Context of Higher Musical Education Transformation

The article reveals the content and structure of foreign language professional competence of future musical art professionals in the context of transformational changes in the higher education system caused by globalization processes and internationalization of educational space. The relevance of foreign language training as an essential component of professional development in the artistic field is substantiated, particularly under the conditions of increasing international mobility, participation in creative projects, and the use of innovative communication platforms. The paper analyzes modern scientific approaches to determining assessment criteria for the formation of foreign language professional competence and outlines the main methodological approaches – systemic, activity-based, and sociocultural. Eight assessment criteria are identified: motivational, cognitive, communicative, practical, activity-based, personal, sociocultural, and reflective. Four levels of competence formation are defined – creative (high), sufficient (constructive), average (reproductive), and low (elementary) – reflecting the depth of knowledge, speech and communication skills, intercultural adaptability, self-assessment ability, and professional growth. The results of a pedagogical experiment confirm the effectiveness of the proposed criteria-based model, which enables a systematic assessment of the training level of students in music-related higher education programs and helps identify directions for its improvement. The conclusions have practical significance for modernization of educational program content, implementation of an interdisciplinary approach to foreign language training, and ensuring the competitiveness of specialists in the international professional environment.

Key words: foreign language professional competence, musical education, criteria, levels, intercultural communication, internationalization, professional training, educational space.